

3. ÎMBUNĂTĂȚIREA COMPETITIVITĂȚII IMM-URILOR, SECTORULUI AGRICOL (PENTRU FEADR) ȘI SECTORULUI PESCUITULUI ȘI ACVACULTURII (PENTRU FEMP)

Ce vrea UE să realizeze?

UE dorește să investească în IMM-uri, considerate a contribui la 58% din valoarea adăugată a cifrei europene de afaceri, astfel încât acestea să creeze noi locuri de muncă și să sporească capacitatea acestora de a funcționa la o scară mai largă, în cadrul și în afara regiunii lor de origine. Mai ales în ceea ce privește agricultura și silvicultura, UE dorește să:

- asigure **producția de alimente necesare**;
- contribuie la **crearea de locuri de muncă, menținere și creștere în zonele rurale**;
- rezolve provocarea **legată de mărirea exploatațiilor agricole** în anumite regiuni și **structura de varsta a sectorului**, care are numai 6% din agricultorii sub 35 de ani în UE;
- stimuleze **productivitatea și eficiența**, pentru a răspunde concurenței din țările non-UE, creșterea costurilor de intrare, volatilitatea pieței, provocările de mediu.

Cum?

CSC prevede utilizarea prioritară a **instrumentelor financiare** pentru a contribui la investiții pentru IMM-uri, servicii de consultanță, dezvoltare de noi modele de afaceri, restructurarea și reînnoirea generațiilor de ferme.

Cum / cu ce pot munții contribui?

Munții furnizează bunuri publice dar și produc **multe bunuri și servicii private**.

Din punct de vedere istoric, mai multe zone montane din Europa au fost considerate ca fiind **un loc ideal pentru industrie, deoarece au resurse energetice în apropiere** (hidroenergie și, mai recent, uzine hidroelectrice). Munții oferă încă multe avantaje pentru generarea și producerea de diferiți tipuri de energie din surse regenerabile, iar aceste avantaje vor deveni mult mai importante odată cu creșterea prețurilor combustibilului. Cu toate acestea, normele privind ajutoarele de stat interzic acum să se ofere companiilor de munte o rată de energie electrică preferențială, chiar dacă - în majoritatea cazurilor - zonele montane nu sunt compensate pentru ceea ce furnizează restului societății! Mai mult decât atât, după cum se menționează anterior în acest document, mediul montan reprezintă un avantaj pentru mai multe industrii care necesită aer curat sau apă (chimie specifică) sau temperaturi reci (centre de date).

Conform unui [studiu recent al Comisiei Europene](#), munții produc în jurul valorii de **11,4% din producția agricolă europeană!** Chiar dacă productivitatea lor este mai mică decât cea a sistemelor agricole intensive, deoarece ocupă mai mult de 15% din suprafața agricolă utilizată a Europei, munții reprezintă un potențial de producție semnificativ și prețios, care va fi necesar pe măsură ce cererea de produse alimentare va crește. Noi forme de industrii alimentare sunt reamenajate. O nouă fabrică de prelucrare castane s-a deschis în Isola în Franța. Cerealele antice sunt plantate din nou în munții austrieci pentru a produce pâine locală. Munții sunt un loc ideal pentru a experimenta cu "relocarea" economiei. Mari păduri montane oferă resurse pentru **excelentele lanțuri de aprovizionare cu produse din lemn**, cum ar fi cazul [Vorarlberg](#) din Austria. Munții sunt, de asemenea, renumiți pentru turism, un sector economic care este considerat de către Comisia Europeană ca și contribuind cu 10% din PIB-ul UE și care angajează 12% din forța de muncă.

Cele mai multe întreprinderi din zonele montane sunt de dimensiuni mici sau medii. În Franța de exemplu, un diagnostic intersectorial recent realizat de APEM în Pirineii francezi stabilește că 96,2% dintre întreprinderi au mai puțin de 10 de angajați. Există oportunități semnificative pentru acestea de a-și îmbunătăți competitivitatea lor, dar și factorii politici de decizie pot oferi sprijin în acest sens. În cele din urmă, oamenii acordă o importanță tot mai mare în prezent calității vieții lor. Mulți oameni ar dori să trăiască într-o zonă de munte dacă și-ar găsi locurile de muncă pe care le caută și pot accesa servicii esențiale. Odată cu dezvoltarea TIC, multe companii care aveau nevoie o locație centrală pentru a întâlni clienții, pot funcționa acum de oriunde. Aceasta este o șansă cheie pentru zonele de munte în a-și dezvolta economia, precum și pentru re-distribuția populației și a bogăției europene între regiuni.

Sectorul serviciilor, în special, este în creștere importantă în multe zone de munte; el reprezintă astăzi cel mai mare angajator în multe zone montane din Europa. În acest sector, este încă loc pentru crearea a numeroase întreprinderi și locuri de muncă moderne pentru generațiile mai tinere.

Ce au nevoie, pentru a contribui?

În primul rând, este necesar să se recunoască faptul că zonele montane reprezintă un **potențial de creștere** și că se merită investit în aceste zone și din fondurile structurale. Precizarea că orice acțiune în ceea ce privește IMM-urile situate în zonele rurale ar trebui să fie finanțate doar de către FEADR nu este cu adevărat un semnal promițător în această privință! În plus, instrumentele de inginerie financiară trebuie să fie mai bine adaptate la IMM-urile din mediul rural.

Competitivitatea IMM-urilor montane, inclusiv întreprinderilor agricole și forestiere, este împiedicată în principal de costurile **de producție mai ridicate**, datorită **caracteristicilor fizice, depărtării** de piețe, lipsei de accesibilitate și raritatea întreprinderilor, ceea ce înseamnă că, costurile de transport sunt ridicate. În vremurile în care inovarea este considerată a fi prima forță motrice a creșterii economice, bune conexiuni între oameni în interiorul zonelor montane, precum și între acestea și persoane din afara, sunt absolut cruciale. Acest lucru necesită accesibilitate fizică, rutieră, feroviară și, desigur, aeriană. Dar mai mult și mai mult, conectivitatea prin intermediul TIC este considerată a fi un factor-cheie: **sprijinirii viitoarei generații de bandă largă trebuie să i se acorde prioritate în zonele de munte**. Costurile mai mari de producție sunt datorate unor constrângeri fizice (ceea ce duce la costuri de construcție suplimentare, costuri mai mari de colectare pentru produse alimentare) și dimensiunilor mai mici ale întreprinderilor și, prin urmare, limitării economiilor de scară. Sprijinirea investițiilor în clădiri și utilaje specifice adaptate este, prin urmare, crucială.

În plus, companiile au nevoie să fie sprijinite în dezvoltarea de lanțuri de valori care să compenseze costurile mai ridicate, prin o valoare adăugată mai mare. Dezvoltarea calității și certificarea, lanțurile de aprovizionare scurte, excelența și inovația vor ajuta întreprinderile de munte să reușească.

Exemplu de acțiuni / practici / politici / proiecte care ar putea îndeplini acest obiectiv

Următoarele măsuri sunt deja puse în aplicare în unele zonele montane și sunt susceptibile de a livra rezultate bune în alte zonele montane din întreaga Europă:

- Sprijinirea **diversificării la nivelul IMM-urilor**:
  - o Un bun exemplu, menționat mai sus pentru caracterul său inovator, este cooperativa [Ardelaine](#) în Ardèche, Masivul Central, Franța. În declin, sectorul tradițional de prelucrare a lânii, un grup de muncitori de la aceeași întreprindere închisă, s-au combinat într-o

cooperativă pentru a reorganiza fabrica (1982). Ei au decis să accentueze valoarea patrimoniului cladirilor pe care le moșteniseră, aspectele tradiționale ale producției de lână, metodele noi de creare a produsului și metodele de vânzare. Apoi ei s-au diversificat în sectorul cultural (crearea și gestionarea a două muzee locale), precum și activități turistice (deschiderea unei cafenele librărie și a unui restaurant pentru vizitatori, gestionarea mai multor magazine și mai multe colaborări cu Parcul Natural Regional de Monts d'Ardèche). Mai multe informații: ghid de bune practici PADIMA privind diversificarea economică, pagina 134 www.padima.org.

- Sprijinirea **antreprenoriatului** prin intermediul educației de la o vârstă fragedă :
  - o În Hedmark, inițiativa Sann - Scoala, ocuparea forței de muncă, mediul local, inovare, (prezentată în proiectul PADIMA ca 39 inițiative [bune practici în materie de educație](#)), dezvoltată de municipalitate și liceul Koppang, se axează pe a oferi elevilor din primul an de liceu oportunitatea de a reflecta și de a crea produse în situații legate de muncă, nu doar într-un mediu educațional. Elevii fac stagii scurte, cu un obiectiv legat de inovație. Programul a fost derulat începând cu 2002 și a avut un mare succes atât în ceea ce privește implicarea elevilor tineri (200% creștere a numărului de elevi) cât și a cadrelor didactice, de asemenea măbind elevilor încrederea în sine și capacitatea de a crea o afacere.
- Acordarea unei atenții deosebite potențialului pe care **femeile** îl reprezintă pentru zonele montane:
  - o Inițiativa [Womeninnovation](#) din Buskerud, Norvegia (prezentată în proiectul [PADIMA](#)) a pus accentul pe crearea specifică de afaceri de către femei - într-un context în care, la nivel național, doar 28% dintre întreprinzători au fost femei și mult mai puțin în zonele de munte. Inițiativa implică mai multe aspecte și este legată de dezvoltarea de competențe, rețele și lansarea produsului pe piață. "Clasele" și activitățile de cercetare sunt special concepute pentru interesele femeilor: ele explorează sectorul de proiectare, mass-media sociale, dezvoltarea resurselor umane și permite ajustări locale pentru șanse crescute de reușită. Indicatorii de rezultat ai programului au fost foarte încurajatori (20 întreprinderi create / an, companiile bine-cunoscute "dorite" chiar și în capitală, Oslo).

În domeniul **agriculturii și producției de alimente**, putem identifica următoarele acțiuni la fel de importante:

- Sprijin pentru **structurarea lanțurilor de aprovizionare cu valoare adăugată**, utilizând:
  - o **Dezvoltarea calității**, în special în legătură cu adoptarea noului termen de calitate optional "produs montan": pentru aceasta, Măsurile Articolului 17 din FEADR trebuie să fie aplicabile produselor de munte;
  - o **Formarea fermierilor și actorilor din lanțul** de aprovizionare pentru a îmbunătăți abilitățile lor de marketing;
  - o **Sprijin pentru cooperarea pentru dezvoltarea** de noi produse și procese noi, cooperarea între fermieri și cu alți actori din lanțul de aprovizionare;
    - În Pirinei, un nou lanț de producție teritorială a fost dezvoltat cu scopul de a sprijini reintroducerea unui soi de cartof vechi ("Pays de Sault"). Producția de cartofi a fost combinată cu alte produse (mai ales din producția de bovine), în scopul de a susține economia agricolă a regiunii.
  - o Suport pentru creerea de strategii mixte asociind promovarea turismului și a produselor locale;
- Sprijinirea **tinerilor fermieri care doresc să se stabilească în zonele de munte**, cu o atenție deosebită pentru nou-veniții care nu au acces direct la utilaje și pământ;

- Sprijin pentru **îmbunătățirea cercetării și consultanței** care să îmbunătățească eficiența practicilor agricole în zonele montane;
- Sprijin pentru **investiții în clădiri și în utilaje**, abordarea tuturor căile inovatoare de a organiza acest sprijin, inclusiv ingineria financiară, care ar trebui să fie mai bine adaptate la IMM-urilor din mediul rural;
- Sprijin pentru **diversificarea altor activități și pluri-activități**.

În domeniul **silviculturii de munte și lanțurilor de aprovizionare cu produse din lemn**, competitivitatea și valoarea adăugată pot fi mărite prin:

- Suport pentru toate etapele de proiecte locale, inclusiv faza de pregătire, astfel încât acestea să fie adaptate la contextul local, utilizând abordări integrate, de exemplu, la scara lanțului montan și luând în considerare întregul sectorul forestier și de lemn, nu doar o parte a lanțului de aprovizionare în mod izolat;
- **Instrumente disponibile și contextul legislativ favorabil**: posibilități de formare, branding;
- **Asigurarea finanțării adecvate**:
  - o PAC, prin menținerea sprijinului pentru investiții forestiere și pentru replantare
  - o Complementaritatea între FEDR, FEADR, FSE
  - o Finanțare sau soluții financiare furnizate la nivel local,
  - o Căutarea de soluții pentru a finanța, de asemenea, investiții, infrastructură și mobilizarea de proprietari.
- Sprijin pentru **activități de cercetare și consultanță** pentru îmbunătățirea eficienței practicilor forestiere în zonele montane;
- Sprijin pentru **investiții în clădiri și în utilaje**, folosirea tuturor căilor inovatoare de a organiza acest sprijin, inclusiv ingineria financiară, care ar trebui să fie mai bine adaptate la IMM-urilor din mediul rural;

În domeniul **turismului**:

- Sprijinirea dezvoltării de **produse turistice noi** (oferte, experiențe specifice) și servicii care contribuie la îmbunătățirea veniturilor, ocuparea forței de muncă și frecventarea pe tot parcursul anului:
  - o În Extremadura, compania [Optitur](#) ofera operatorilor de turism sfaturi despre cum să vizeze și să creeze produse turistice specifice pentru diferite grupuri țintă;
  - o Rețele și rute de turism - cum ar fi [drumul Brânzei în Austria](#) rețeaua de biserici din Scotia sau pista de biciclete din Elveția - sunt tipurile de acțiuni care ar putea găsi sprijin în cadrul acestor priorități;
  - o Noi forme de interpretare ale naturii sau site-uri de patrimoniu cultural.
- Sprijinirea dezvoltării de **puternice strategii de branding teritoriale**, cu branduri teritoriale aplicabile transversal produselor și serviciilor:
  - o În [Entlebuch](#), Rezervatie a Biosferei din Elveția, marca '[Echt Entlebuch](#)' "respectă caietul de sarcini clar elaborat în parteneriat cu întreprinderile locale și se aplică atât produselor cât și serviciilor. Restaurantele servesc alimente produse la nivel local.

În **sectorul de sănătate și îngrijire**:

- Sprijinirea dezvoltării unui **sector de îngrijire extrem de inovator**, în special explorarea potențialului TIC și e-sănătate:

- IFREMMONT este un centru de excelență în medicina de munte creat în 2005, în zona Mont-Blanc, cu sprijinul regiunii Rhône-Alpes și UE. Patru poli au fost dezvoltate, servind populațiile locale și profesioniștii de munte. <http://www.ifremmont.com/>

Finally, mountains are the ideal place to support eco-innovation and development of related businesses: supporting SME development in the field of renewable energies and life sciences for example will contribute greatly to EU objectives (see priorities 4 to 6).

Mai multe idei cu privire la competitivitatea IMM-urilor de munte:

- [Bune practici PADIMA privind diversificarea economică](#)
- [Document de poziție Euromontana cu privire la agricultura de munte](#)
- Recomandări EuroMARC de [politici](#), [orientări](#) și broșuri
- Studiul Euromontana cu [privire la lanțurile de aprovizionare forestiere](#)
- Recomandări Euromontana [privind turismul durabil](#)